

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot: agdíjajukért kapják. — Nematagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a Lap szellemi részét... illető cikkeket, mint az előfizetési pénzek a „KÖZMŰVELŐDÉS” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Az Unitáriusok Erdélyben.

(Folytatás.)

A tételek pedig, melyeknek elfogadását a meghívóban ajánlotta, a következők voltak:

„I. Az a názáreti ember Jézus, szűz Mária méhében fogantatott és attól született, ama fogantatás minden férfiú testi közöselése nélkül a Szentlélek által eszközöltetvén. És noha Józef, Mária férjének magvából semmiképen sem nem fogantatott, sem nem született, mégis valóban hinnünk kell, hogy ő az Istentől az ő szövetségben megígért Messiás.

II. Az a názáreti ember Jézus, ki Krisztusnak hivatik, nem csak prófétai lélekkel, de a prófétainál is nagyobb szösz, mert Isten kifejezett képe volt s benne az Istenség egész bizonyosága testileg lakott úgy annyira, hogy tanítása közben még egyetlen egy szösz sem szösz, melyet nem magától az Istentől, saját szájából jötnök kellene mondani.

III. Innen van, hogy az ő és apostolai szavainak akkora tekintélyvel kell birniok, hogy mindaz, a mi Mózes vagy akármely próféta írásaiban azokkal vagy ellenkezik, vagy ellenkezni látszik, vagy egészen elvetendő, vagy bizonyára azokból kimagyarázandó, mint olyanokból, melyek Mózes és a próféták szavait a szükséghez képest nem csak magyarazzák, hanem részint el is törlik, részint tökélyesítik, és a melyekből az erkölcsök és élet minden zsinormértéke merítendő.

IV. Mert az ő szövetség között, melyet Mózes kötött és az új között, melyet Krisztus kötött, akkora különbséget kell megállapítanunk, a mekkora a testnek árnyéka és a test között van. Mind a tanításban, abban is, mely az erkölcsökre vonatkozik, mind

az isteni ígéretekben is fell kell ismernünk a nagy különbséget. Annyira, hogy az őt, kivéve, ha az az ujjal megegyezik, félre tevén, az ujon meg kell nyugodnunk, minthogy ez amaszt nem csak megváltoztatta, hanem el is törölte.

V. Kivált minthogy az új szövetség örökké való s a világ végeig kell tartania, sem semmi részére nézve nem szünt meg, sem meg nem fog szünni, míg az Ur Jézus a mennyből leszállván ismét hozánk jövend, megítélni az eleveneket és a holtakat, és azoknak, kik e szövetséget elfogadták és megtartották a mennyei és örök élet jutalmát, azoknak pedig, kik el nem fogadták vagy azt elfogadván, meg nem tartották, az örök halál büntetését megadni.

VI. Azonban Jézus valóban Krisztus, vagy is Isten népének királya; mert ennek az Isten által megígért Krisztusnak országa nem földi, hanem mennyei vala leendő, a mint ezt nekünk az isteni jóslatokat magyarázó Jézus és tanítványai hirdették.

VII. Hogy pedig Jézus ily országot valóban nyerjen, szükséges volt, azt isten úgy parancsolván és határozván, hogy az Isten végzéséből a zsidók által, kikhez küldetett volt, rá kimondandó halállal haljon meg a keresztfán, a miért Isten által halottaiból feltámasztatván, az igazi fönségesb mennybel vitetett fel, hol az Isten jobbjára fölül ül, az az: Isten után a legfőbb hatalmat gyakorolja mind a mennyei, mind a földi egyház fölött.

VIII. Így tehát elnyervén a neki megígért országot, az egész egyházat kormányozza, és ugyanazon időben az Isten által vele közölt hatalommal s továbbá magának az Istennek eszközlésével ellenségeinek meghódításával foglalatoskodik, míg végül azokat az utolsóig mind legyőzendő.

IX. Most tehát mindenképen Istennek mondható, mint ki Isten rendeletéből a legnagyobb tisztet viseli, s mind mennyben, mind a földön a legnagyobb isteni hatalommal felruházottat.

X. Ugyanebből az okból most távollétében igen is isteni módon imádandó, minthogy az ország elnyerése előtt, mikor a földön élt, több mint emberi és polgári imádással méltán imádatott. Kik ezt nem teszik, a legrutabbul vétkeznek maga ellen az Isten ellen.

XI. Azért neki is, mint ama legfőbb Istentől nekünk rendeltetett és felettünk teljesen uralkodó Urunknak és Istenünknek szolgálni és őt tisztelni tartozunk.

XII. Tartozunk benne, mint olyanban, ki nekünk Isten jóváhagyásával a legfőbb jót adja, bizalmunkat helyezni.

XIII. Őt pedig segítségül hívni és szükségünkben hozzá könyörögni épen annyi, mintha valaki az Istennek könyörögne, mert bizonyos, hogy Isten nevében hallgathatja meg kéréseinket és adhat meg mindent, a mikre szükségünk van.

XIV. Olyképen is hívhatjuk segítségül, hogy érettségünk kérje az Istent, vagy nyerjen ki valamit, nekünk az Istentől; de csak annyiban, a mennyiben e szólásmódokkal azt akarjuk elismerni, hogy a rajtunk segítő hatalmat nem önmagától, hanem Istentől vette (minthogy ezen értelemben mondja az irás, hogy Krisztus most közbenjárónk az Istennél). Mert most sokkal fönségesb közbenjárónk köztünk s az Isten közt mennyben, mint a milyen a földön volt. A földön az Isten kegyességét hirdette nekünk s az Istent igazán kérte érettségünk, a mennyben pedig végre ő nyújtja nekünk az Isten kegyességét és a mi Istentől az egyházra jó, az mind általa adatik,

XV. Továbbá az ő papsága valóban örökké való, a melyre joggal akkor avattatott fel, midőn a keresztalál után a szentek szentjébe bemenvén, Isten előtt érettségünk megjelent, hol Istennek bemutatott önfeláldozása nemcsak a végzett tett hatályával, hanem leginkább a jelen segélynyújtás erejével használ nekünk, miszerint azon áldozat által a legfőbb hatalmat nyerte, mert nyilván megjövendőltetett a szentírásban, hogy vétkeinket folyton kiengeszteli és azok büntetésétől állandóan és örökké megszabadít.

XVI. Amiért, minthogy mennyben az Ur Isten által rendelt oly főpapot birunk, ki mindig élvén teljesen üdvözítheti azokat, kik általa járulnak az Isten elé: gyors segítségében és hatalmában bizván, általa Istennek s az Atyának kérésünket most be-

mutatni el ne mulasztjuk, míg ő maga a mennyből jövéen azon hatálylyal, melylyel már valóban Krisztussá lévén, mindent magának alávetethet, gyarló testünket átváltoztatja s dicsőséges testéhez hasonlóvá teszi.“

(Folyt. köv.)

T Á R C Z A.

Béctől Laxenburgig.

— Kirándulási naplóból. —

(Folyt.)

Liesinget nemsokára ott hagyók, hogy újra egy más faluba érjünk; Perchtoldsdorf a neve. Igénytelen kis falu, de annál czifrább a neve — kimondani; tán meg sem említeném, ha nekem is ki kellene mondanom, de buchstabirozva könnyű volt — leírnom. A falu nagyságához arányos volt az itteni egy-két másodpercznyi állomásunk is. Ő-német temploma oly szerényen emelkedik ki a kis kőházak közül, de minden szerénysége mellett is boszantólag hat a magyar utasra, bármily buzgó templomlátogató legyen, mert sárgára van meszelve. A sárga pedig mindjárt „schwarz-gelb“-re emlékeztet, ez meg a 40-es évekre s így tovább.

Még mindig integete felénk e szerény torony, midőn új állomásra értünk. Az indóház czimlapján Brunna a neve. Itt már nagyobb számu hirtelen vörös orru, és hasra tekintélyesebb Bürgerek bámulának vonatunkra. Tán a rettegett magyarok láttára pult el annyira német orruk; lehet. De ennek valószínűbb megfajtése tán mégis abban rejlik, hogy már távolról olvashatám egy tekintélyesebb ház oldalán: „Sörház köpinczével,“ persze édes anyanyelvükön. Heába, a németnek csak sör kell. Ezt bizonyítja már az is, hogy az uton dolgozó német munkások épen akkor iddognak nagy mohón reggelijöket, az áldott sört, egyet-egyet harapva a kétfarku virsliökbe is. Én csak jó étvágyat kívántam hozzá, nem irigyeltem német gustusukat.

De a masinistánaknak nem igen tetszhetett a dualista magyar és osztrák sógoroknak nem épen sógoros, néma de sokat mondó tekintetváltásuk, mert rögtön befogta tűzlovaikat, tán hogy az utazó magyarokat megörvendeztesse a rögtöni, nem igen fájdalmas elválás által.

Hogy aztán mit csináltak ottan az elmaradt Bürgerek, lehet sejtteni — tán tovább söröztek; mi meg nem sokára megérkeztünk a mödlingi állomásra. A vasúti óra épen nyolczat s néhány perczet mutatott. Tehát egy fél óra alatt annyi apró állomáson keele átgázolunk, hogy egyhamar nem is tudnám mind előszámlálni, hacsak úti jegyzeteim nem jönnének segítségemre.

Mödlingben követtük a laxenburgi kirándulóknak rendes szokását; kiszállottunk mi is egy néhány órára hogy a délelőtti időt a Mödlingtől nem messze eső páratlanul regényes brühli völgyben töltsük el.

A kirándulás e szép völgybe kétféleképen is történhetik: vagy per pedes apostolorum, mi itt Ausztriában

is meg van engedve (nem tudom, császári engedélyvel-e,) vagy pedig villamos vonaton, mely a mödlingi vasuti állomástól kezdődőleg futja át a völgyet. Mi mint az apostolok leendő utódai (sensu latissimo) az előbbit választottuk, mert nem átrohanni akartunk e szép völgyön, hanem bebarangolni annak gyönyörű völgyeit, melyekbe ugyan csinált ösvények vezetnek, de a mesterkéltségnek minden színezete nélkül. A völgyben egy esendes patak folydogál, partjain kisebb-nagyobb zöld térségekkel, lombos fákkal, melyek alul csak amugy kacsintgatnak ki a vendégek számára emelt nyaraló villák; oldalait meg folyondárok futják be, melyek között alig vehetők észre az elrejtőzött ablakok. A villák ezer színű virág-lepte kertekkel vannak övezve, melyekben urticskák és kisasszonykák a könnyű pillangók játszó szerepét viszik a fák árnyaiban üldözőlő mamák nagy öröme.

De nem széles e völgy, mert két oldalt fokozatosan emelkednek bámulatos magasságban s alakban az óriási sziklák, melyek mellett midőn elhalad az ember, azt gondolja s mintegy fél, hogy rögtön leomlanak, pedig századokon állanak ez óriás alakok; legalább ezt mutatja szürke kopasz tekintetük. A mi még csodálatosabb, e sziklák a legszebb s legdúsabb lombozatu fákat hordják magukon, melyeknek árnya alatt cinos ösvények vezetik az utast a magasba természetes karfákkal ellátva.

Minden oly egyszerűen természetes itt s mégis oly elragadóan nagyszerű!

A fák árnyaiban egyszerű deszka ülés csábit a megnyugvásra s te nem tudsz ellenállani, mert jobban esik a bécsi urnak e kemény padon egy-két perczig megpihenni, mint a bársony-diványok megszokott puha pamlagain heverészni.

E szép völgynek felső nyílását egy magas hegy mintegy elzárni látszik. E hegy a csik-somlói Salvator-hegyet hozza emlékezetembe, melyhez alakra sokban hasonlít, bár jóval magasabb, s regényesebb erdősséggel van koszoruzva, mint amaz; de egy somlyói kalváriának más is a hivatása, mint emennek.

Mindkettőnek a csucsáról egy-egy kápolna integet le a völgybe; a mi hegyi kápolnáknak, melynek szerény ajtajából Bécs egész vidékét oly büszkén le lehet nézni, ismeretes neve: huszártemplom.

Hogy miért neveztetik így, nem tudom; tán nem a mi magyar huszárainkról. Minden kiránduló igyekszik e hegyet jó utján megmászni, hogy legalább így emelkedhessék a büszke Bécs fölé; ártatlan ambíció! Egy asszony őrzi e helyet s a látogató tiz krajczárért megörökítheti nevét egy erre szolgáló nagy könyvben. A múlt évi kirándulásunk alkalmával engem is megszállott volt ez ártatlan nagyzás ördöge, mert tiz krajczár bánatpénz mellett beirtam nevemet magyarul. Jelenleg felakartam szegényt keresni, de a szomorú idő nem biztatott oly terhes utra.

Igy hát az idén csak a hegy aljából üdvözöltük a huszártemplomat, mit csak az őrző asszony tárczája bánt meg, kivált ha egyéb fix fizetése nem volna; mert ily tömeges látogatás alkalmával szép jövedelemre számíthat. Ki nem bír ily ambícióval, beéri azzal is, ha egy-két citromot vásárol az ör-asszonytól meglehetősen drágán. Az asszony ezt is köszönettel fogadja, mint a névbeírás díját.

Nincs olyan kár, melyből valami haszon ne volna tartja a közmondás, s ez itt is érvényesült. A huszártemplom helyett a szép völgyben egy sörházba térénk be, s mivel előre ex cathedra ki volt adva a rendelet, hogy bort senkinek sem szabad inni — délelőtt eo ipso németeknek kelle beállanunk e — délutánig, hogy így legalább sört ihassunk.

A sok regényes zarándoklás bizony ugy megviselt, hogy a reggeli kávé egészen feladta gyomromnak a szolgálatot. Pedig csak 10 óra lehetett.

A mérsékeltebb elenzékhez tartozó kollégáim mérsékeltek itt is németellenes érzelmeket, mert azonnal nem is egy, hanem pár pár virslit rendeltek maguknak s így is kimutatták a dualismus iránti jó érzéküket. Mi azonban egynéhányan az ételben is következetes magyarok akarván maradni a diétában hamar felfedeztük a németül írt magyar gulyást s parancsoltunk egy-egy portiót.

Egy-két percz mulva már hozta a magyar gulyást a német pinczér. De nem hiába, hogy rosszul volt kiírva az étrendbe, mert bizony satirája, parodiája volt a magyar gulyásnak, milyent pl. egyik alföldi városban készített mult évi feljövetelem alkalmával egy erdélyi jó rokon-barátom.

Meg is dicsértük a szegény pinczért javában, s csak az volt a szerencséje, hogy magyarul ment e dicséret. De ugy látszik gunyos tekintetükből is vett valamit észre, mert ugy elment, hogy kikért egy pohár sörünk-nél többet nem is tudtunk volna kérni; de szerencsénkre ez egy is elegendő volt arra, hogy az elnémetesedett magyar gulyást elnyomtathassuk.

Igy tehát meg lett volna oldva ideiglenesen a ventrologiai kérdésünk.

Hát a fizetés? — kérdi tán valaki. Az ment a maga rendje és módja szerint; erre már a pinczér ur is ott termett s egész pythagorási jártassággal készíté meg kontónkat — papíron. Nekünk csak fizetni kellett — elég drágán; mert az a bécsi szokás itt is divik, hogy bármily rosszat szolgáltat ki a pinczér a vendégnek, azt jól kell megfizetni. Így a mi pinczérünk is beillenék finánczminiszternek, mert sok pénzt tud bevenni.

Midőn így be lett volna fejezve a pénzművelet, (de nem hitelművelet!), mintegy szentesítésképen féltizenkettőt ütött az óra — figyelmeztetésül is egyszersmind, hogy térjünk vissza az elhagyott mödlingi állomásra, honnan ujra folytassuk utunkat a szomszéd Laxenburgba. Bucsut bevénk a barátságos kávéháztól, meg aztán a jó pinczérünk-től, a bécsi szokás szerint egyet-kettőt integervén meglehetősen nagy cylinder-kalapjainkkal „Isten veled“ gyanánt, mi bizony szelid fenyegetésnek is beillett volna — s visszafelé indulánk.

Utunk vissza az állomásra is Mödlingen vezetett keresztül. A mödlingiek csak amugy bámultak minket, mint a bécsiek a fényes ablak-kirakatokat, hol a bámulók között nem egyszer gróf meg báró urakat s comteseket is láthatni. Bizony, nagyobb gyerekek ők, mint én voltam 8—9 éves koromban. Midőn ugyanis b. emlékü jó anyám legelőször szomszéd kis városunkba vitt, hogy „világot lássak“ s én mint gyermek e „világot“ a boltok szerény ki-

akataiban akarám csodálni, nem engedte meg nekem. „Nem szégyenled-e?” — pirongata, s azzal fenyegette, hogy „többé nem fog a városba hozni.”

Ez eset jut eszembe, valahányszor a bámuló bécsi-eket a kirakatok előtt meglátom; ez jutott most is eszembe midőn a mödlingiek is úgy bámultak. Pedig mi nem akarunk „kirakatok” gyanánt szolgálni nekik; s ha mégis így tekintettek volna, mi inkább akarjuk, hogy vigyűk az „uj kapu” szerepét, ők meg legyenek a bámuló — borjuk.

Egy kapu mellett haladánk el, midőn a sok „guten Tag,“ „gelobt sei Jesus Christus“ „habe die Ehre“ között egy magyar „jó napot“ is hallánk. Ety magyar péktől eredt; meg is kapta ám érte a jutalmát, mert egy „jó napját“ 50-nel viszonzotuk — a németek nem kis irigységére.

Végre megérkeztünk fáradtan az állomáshoz.

(Vége köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Főpásztori körut, a maros esperesi ke-
rületben.** (Folyt.) 25-én d. u. ő Excellentiája a jóhír-
nevű Jobbágytelke köz-égb: indult.

Utközben mindenütt az érdeemes főszolgabíró ur
kalauzolta a Főpásztor urat.

A hodosi lovas banderium, menet is ügyesen vitte
a szerepet. A határ szélén a jobbágytelki nyalka lovas
legények a hodosiakkal egyesülvén, a kocsik hosszú so-
rával valóságos diadalmenet fejlődött ki.

A valóban csinos diszkapunál, mely „Isten hozott!”
szép felirattal ékeskedett. Jobbágytelke érdeemes plebáno-
sa Riskó László ur üdvözölte szép rövid beszéddel a láng-
buzgalmu kegyelmes Főpásztor, ki szívélyes szavakban
válaszolt lelki gyermekei hódoló üdvözlétére. — Ekkor
nagy számu processioval az uj oltárokkal ékeskedő díszes
templomba vonult kegyelmes Főpásztorunk, a hol a szent
ténykedés szokásos módon lett befejezve.

Estve az izléses és kedélyes vacsora után kellem-
esen lepte meg kegyelmes urunkat az iskolás gyerme-
kek szép éneke, kik ügyes tanítójuk vezetése mellett, si-
keresen oldották meg szép feladatukat; a gyermekek lám-
pákkal kezűkben szép sorban álltak, míg egyik jötehet-
ségű és csengő hangu tanuló lelkes szavakban üdvözölte
egyházmegyénk érdemteljes Főpapját!

Excellentiája kegyesen fogadta a gyermeki szív üdv-
kívánatait.

Ez után az: „Eljen Lőnhart Ferencz“ feliratu
díszes transparentben gyönyörködtünk.

Másnap 26 án volt a nevezetes ünnepély.

A szent misét itt is kegyelmes atyánk mutatta be az
egek urának.

Az egyházi beszédet Riskó László plebános tartotta:
beszélt a menyország három kulcsáról, az alázatosság-
ima- és bűnbánatról. A hatásos és tartalmas szép beszéd
alapján ő Excellentiája tartott nagyhatásu beszédet, mely
az összes jelenvoltakra mély benyomást tett.

Ezen jeles községben 201-en lettek a bérmálás szent-
ségében a szent hit bajnokaivá avatva.

A vallásos buzgalmu hívek kérésére kegyelmes

atyánk még azon áldozatot is meghozta, hogy a templom
tornyában két harangot megszentelni kegyeskedett.

A díszes ebéd tartama alatt a vendégszerető házigaz-
da Riskó László plebános ur szívből jövő ékes szavakkal
köszöntötte a papjai és hívei előtt közszeretet és mély
tisztletben álló Püspök-Atyánkat.

Ezen nap megyénk érdeemes alispánja mltsagos Sán-
dor László ur Excellentiájánál tisztelegvén ebéden is jelen
volt s a házi gazda által, mint a megyének első és nemes
buzgalmu jeles tisztviselője éltetve lett.

Máthé József kaáli lelkész Körösy Albert derék fő-
szolgabíró urra emelt poharat és méltán, mert a főpász-
tori körutban az alsó régeni járás erélyes és érdeemes fő-
szolgabírója, nsgos Körösy Albert ur, mint protestans
ember valóban kitünően viselte magát, a mennyiben ke-
gyelmes Főpásztorunk és az egyházi szent ténykedések
íránt oly kitünő figyelmet és tisztetlet tnisusított, hogy
egy kath. tisztviselőnek is diszére válnék. — Fogadja a
nemes érzelmű főszolgabíró ur kitüntető szívélyességeért
meleg köszönetünket!

Ebéd után Excellentiája az iskolát vizsgálván meg,
Petres József k. tanító eredményes munkássága felett
magas megelégedését nyilvánította.

A kegyelmes Főpásztor ur áldásos teendőit Jobbágy-
telkén elvégezvén díszes bandériummal Demény háza felé
indult, míg mi Markály A. barátom és nsgos Apor
György főgondnokommal a kisérettől fájó szívvel elvál-
tunk, mivel a körülmények folytán haza kellett sietnünk.

Szívünkblől kívántuk Isten bő áldását kegyelmes
atyánk nagy horder jü Főpásztori körutjára.

Confirmet hoc Deus, quod operatus est in nobis!

Máthé József.

— **Egyleti élet.** Az alsófehérmegyei rom. kath.
néptanítók egyesülete f. év jun. 2-án tartá meg Szász-
sebesen tavaszi rendes gyűlését, melynek lefolyása a kö-
vetkező volt: A Szentlélek segítségül hívása s a szentmise
meghallgatása után a csekély számban megjelent tázok
az iskolába vonultak, kiknek a tagtársak elmaradása fő-
lötti fájdalomt nagy mérvben enyhíté a hallottak és lá-
tottak kedves benyomása, melyet bennök a helyi lelkész,
egyházgondnok és kántortanító urak által e kis számu és
szegény hitfeleink közt a templom, plebániái lak és kü-
lönösen az iskola körül kifejtett szép buzgalom eredmé-
nyei előidéztek. Mindjárt az utcaajtón való belépésünkre
kedvesen meglepett a picizny ugyan, de még a legkisebb
burjánzáltól is ment házelőtti kertecskének csinosossága.
Az embernek ugy jöti, mintha valami varázserő a Margit-
sziget néhány négyuszögű ölnyi részec-kéjét ide áthozta
volna. Fokozta e keilemes érzést az a körülmény, hogy
az iskolaterembe belépve, annak külsejében aránylagosan
ugyanazt a csinoságot találtuk, különösen a szépszámu
tanszerek elhelyezésében. Tisztelt olvasóink képzelhetik,
mily feszűlten néztünk a helyi tanító ur által tartott próbá-
tanítás elé. De hát ez is annyira sikerült, hogy a gyűlés
a marosportusi lelkész ur azon indítványához, miszerint
mondassék ki határozatul, hogy a tanító ur az oktatásban
tanusított modorával, melylyel a tanulók figyelmét folyton
ébreten tudja tartani és szelid, de még is komoly, csaknem
márványszobrot előtűntető nyugodtságával a kérdéseket

és feleleteket kívánt eredményre vezetni, a gyűlés helyeslését kivívtá magának, egész készséggel és rokonszenvesen hozzájárulni sietett. Növelte az illetéknépen méltányolt tanító ur érdemeit az a körülmény is, hogy a körülbelől hatvanból álló tanulóserég két ötödrészáben német, két ötödrészáben román és csak egy ötödrészáben magyarajku és még is az egész kizárólag magyarul felelt, még pedig értelmesen és jó kiejtéssel.

Ezután bemutatattatott a múlt évi november hó 18 án Gyulafehérvártrt tartott gyűlés azon határozata folytán: „miszerint készítettessék egy az eddigi gyűlésekről vitt jegyzőkönyvek betűsoros tárgymutatója, mely rövid kivonatban a nevezetes határozatok tartalmát magában foglalja,“ az 1875-ben alakult alsófehérmegyei román kath. néptanítók önképzőköre azon évtől 1883-ki jun. 12-éig tartott gyűléseinek jegyzőkönyveiből készült tárgymutató, melynek alapján az elnök némely statistikai adatok fölemlítése után, minő például az, hogy 1) 1875-ben Biró Béla, Finta Albert, Könczey Sándor, Barabás Gergely, Simonfy János, Antal István, Ávéd Jakó, Sántha János Straubert Ödön, dr. Cserni Béla valának az önképző kör alakító tagjai s hogy ezekhez 1876-ban csatlakoztak: Nagy Imre kanonok, (ki mindjárt ez évben tiszt. elnöknek lőn megválasztva és egyike a legtevékenyebb tagja vala a körnek) Szentmiklósy Jenő, Székely Lehel, Apáthy Miklós, Fogarasy János, Kis Elek, Zomora Dániel; 1877-ben Botos Dénes, Fülel Lajos; 1878-ban Péterfy Árpád, Herman Róza, Rancz János, Holló Kázmír; 1879-ben Lajos Sándor. Bálint Alajos, Fodor László; 1880-ban Takó Béla, Schlett Ferencz, Osváth Mózes; 1881-ben Kovács Pius, Gál Miklós, Petres András; 1882-ben Pál István, Tódor József, Nagy Antal, Csató Ferencz, Schmozer Lajos, Veszely Károly, Baló Sándor; 1883-ban Kardos Ignác, Kolosy Antal, Blága János, Szabó István, Varga Sándor, dr. Veress Ferencz, Kovács Lajos, dr. Szuchy Béla, Légárt József, Farkas Zsigmond, Supka Béla, Havasi Fortunát, Tamási Áron; hogy 2) az önképzőkör 1875-től — 1883-ki június 12-éig, a mely napon történt az alsófehérmegyei román kath. néptanítók egyesületévé való átalakulása különböző helyeken alakuló gyűlésén kívül 18 rendes és egy rendkívüli közgyűlést tartott, még pedig: 1875. okt. 27. Gyula Fehérvártrt; 1875. decz. 2. Alvinczen; 1876. márcz. 2. Gyulafehérvártrt; 1876. máj. 18. Marosportuson; 1876. okt. 26. Gy. Fehérvártrt; 1877. ápr. 12. M-Igenben; 1877. okt. 25. Ujvinczen; 1878. márcz. 21. Borbándon; 1878. okt. 24-én Szász Sebesen; 1879. máj. 1-én Sárdon; 1879. okt. 9. M-Igenben; 1880. máj. 13. Borbándon; 1880. okt. 28. Sz.-Sebesen; 1881. máj. 19. Alvinczen; 1881. okt. 13. M-Portuson; 1882. máj. 4. Gy. Fehérvártrt; 1882. okt. 5. Borbándon; 1883. máj. 17. M-Igenben; 1883. jun. 12. Gyulafehérvártrt; a következő visszapillantást tette: „Az átlapozott jegyzőkönyvekből constatálhatni, hogy a szép lelkesedéssel alakult és elődöm által tapintatosan vezetett Önképző kör több éven át a szellemi nemes társalgás és a munkálkodás terévé válván, többször szerencsés volt a főpásztori megalégedés nyilvánításának örömeben részesülni. A gyakorlati tanítások, melyek tartattak, a rájuk következők bírálata, az írásban benyújtott dolgozatok és ezek írásban történt bírálata, a gyűléseknek a tagok általi szorgalmas látogatása az önképző körnek élénk-

séget szereztek, és nem megvetendő eredményeket szűtek. De a végzettes magyar szalmatűz szomorú következményei itt is mutatkozni kezdődtek. A gyakorlati tanítások kivételével, melyek soha félbe nem szakadtak, a tagoknak a gyűléseken való megjelenése ritkult, az írásbeli dolgozatok beadása pedig csaknem egészen megszűnt. E sajnos állapot látására föltevém magamban annak okait kifürkészni és a bajon való segítés — ha ez lehetséges — módzatait kikutatni. Kezdem a jegyzőkönyveket rendre átlapozni, minek folytán a következő eredményre jutottam:

1-ször az írásbeli dolgozatok elmaradásának főokát abban találtam, hogy azok írásbeli bírálata nem helyes uton eszközöltetett a gyűlések által, miután a dolgozatok bírálata olykor minden válogatás nélkül oly vállalkozókra is bízott, kiknek arra elegendő képzettségök nem volt. Így történt például, hogy a bíráló, nem birkozhatván meg a megbírálandó anyaggal, azt plagiumnak bélyegezte. Mäskor pedig az történt, hogy egy gymnasiumi tanár következő című felolvasása: „Elválászható e a népiskola az egyháztól?“ egy csak az azelőtti évben képezdét végzett állami tanítónőnek adaték ki bírálatra, ki a felolvasást, melyről a kör jegyzőkönyvében, a gyűlés határozatául azt olvashatni, hogy „igen csinosan és alaposan fejtette ki azok elválászhatatlanságát,“ földig lerántotta. Ebből származtak aztán az éles ellenbírálatok, a meghendálások és a megharaguvás.

E bajnak megszüntetésére a következőket vagyok bátor a t. gyűlés figyelmébe ajánlani, illetőleg indítványozni:

a) Az eddig szokásban volt bíráló felügyészával válasszon a jövő gyűlés két állandó oly bírálót, kik műveltségök s paedagogiai képzettségöknél fogva teljes gárántiát nyújtanak, s kiknek ítéletében az illetők szívesen megnyugosznak. Ha a két bíráló, kiknek a munkát csak akkor adatik át bírálatra, ha maga a gyűlés az alapszabályok 15. §-ának értelmében ítéletét rá ki nem mondotta, két ellenkező véleményben volna, a munkát egy harmadik ez esetre választandó bírálónak adatik át, ki azt a véleményt a kettő közöl, a melyhez csatlakozik, döntővé teszi.

b) Az értekezés tárgyait a gyűlés jelöli ki; de a tagokat is azok kidolgozására maga a közgyűlés sorban szólítsa fel és kötelezze.

2) Noha, mi személyemet illeti, már azért is nagy értékűnek tartom a közgyűléseket, mert azok alkalmat nyújtanak a szellemi társalgás többekkel való folytatására, mi bizonyára a mindennapi munka egyformasága és fáradsalmái közt nem kis üdülést szerez, hogy a gyűlésekhez való kedvet felrissítsük, hasznosnak látnám a négyhangu ének és orgonálás gyakorlását, melyre már többször voltam bátor az ügybarátok figyelmét felkérni, akként rendezni, hogy az elnök a gyűlés végén két négyes éneket és egy orgonadarabot a jövő gyűlés alkalmára kitűzőn begyakorlás végett.

Szólanom kellene még a tagdíjakról; de ezt a tárgyat a jövő gyűlésre halasztom, a midőn az 1883 ik jun. 12-én tartott gyűlésen innen hozott határozatok tárgymutatója fog beadatni. „A helyesléssel fogadott elnöki előad is után.

Következett az egyesület tisztviselőinek választása;

de ez is, minthogy a tagoknak erre megkívántatott száma nem volt meg, hasonlóképen a jövő, Gyulafehérvárt tartandó gyűlésre halasztatott.

Vendégül a gyűlésen a szászsebesi egyház gondnokát tisztelhetjük, kinek az egyház és iskola körül tett fáradozásait elismerő szavakban említé föl a gyűlés után és az ebéd fölött a helyi lelkész ur, ki a csinosan restaurált templomot és residentiát megmutatván vendégeinek, ezeket szellemi és anyagi kincstárából vett régi és új adományokkal kedélyes módonban ellátni szives volt.

— **Vidéki levél.** Zágon, 1887. Junius 2-ik. A zágoni rom. kath. egyház és iskolatanács beiktatása. Orgonaszentelés.

I. A zágoni rom. kath. kis hitközség mely keletkezését és létét legnagyobb részben a Méltóságos Br. Szentkereszty főúri családnak és az ő halhatatlan nevű dicső-őseinek köszöni, s mely hála a Mindenhatónak! ma ájtatosságra készítő fény, — rend — és díszben bármelyik falusi plébániával versenyez: pünköszt második ünnepén egy szép és megható egyházi ténykedésnek volt szemtanuja. — A lelkész ur e napon az evangéliumból kiindulva, beszédének bevezetése után fölolvasta Nagyméltóságú Lőnhart Ferencz, kegyelmes püspök urunk atyai leiratát, a mely tartalmazza az új egyház- és iskolatanács megerősítését. Ezen tanácsot szívreható egyházi beszédében ünnepélyesen mintegy hivatalába beiktatta. Szeretve tisztelt lelkészünk az ő kellemes és megragadó szónoki előadásának és a ker. kath. religióból merített érveinek ellenállhatatlan erejével véste az illető új tanácsnak szívébe, lelkébe kötelességeit, kérve az új tanácsot, hogy: legyen éber őre az egyház és iskola vagyonának, de legyen egyszersmind őre a ker. kath. hitnek; — jó példával járjon a ker. hívő nép előtt otthon, az iskolában, a templomban és minden helyen; — legyen támassza, tanácsosa a lelképásztornak mindazon teendőknél, melyek a hitélet és egyházi vagyon fenntartása és öregbitésére irányulnak.

Az egyháztanács sz. mise után testületi eg. jelent meg a plébánia lakban lelkészünk tiszteletére. Ott voltam én is — s teljes örömmel hallgattam Tekintetes Szöcs Boldizsár urnak, a tisztelgők nemes lelkületű, áldozatkész, derék és buzgó szónokának ezen szavait: „Kedves tiszt. plébános ur! A zágoni nemes hitközség nevében jöttünk tiszteletére, hogy szívünkben köszönetet mondjunk azon sokoldalú, fáradhatlan szellemi és anyagi hasznos működésért, melyet hitközségünk és iskolánk felvirágoztatása érdekében tenni sziveskedett; miért is midőn a Mindenhatónál esedezünk drága életéért: ugyanakkor kérjük, hogy tapasztalt buzgóságát ezen új tanács élén jövőben is, úgy mint a múltban, egyházunk javára kifejezni sziveskedjék! Magunkat nagyrabecsült lelképásztori szeretetébe ajánlván, kívánjuk hogy az Úr Isten sokáig éltesse!“ — Ezen szívből jövő és szívhez szóló önzetlen szavakra a lelkész ur elérzékenyülve mondott hálás köszönetet az elismerésért, midőn így szólt: „T. uraim, kedves egyház- és iskolai tanácsosok! Nem titkolhatom el, mily jól esik, midőn azokat látom magam előtt, kiket az isteni Gondviselés nekem egyházi- és iskolai ügyeink vezetésében segédkeül rendelt. Jól esik; mert tudom azt, hogy ezen

tisztelgésök az irántami és anyaszentegyházunk iránti tártoríthatlan ragaszkodás és igaz szeretetnek kifolyása, ama szeretetnek, mely élete az igazi ker. kath. hitnek. Jól esik, mert ez által megtestesítve látom az általam oly sokszor hangoztatott „Viribus unitis“ elvet; s jövődre nézve bekebelezett biztosítékát bírom annak, hogy együttes működésünk egy szebb jövőt fog elővarázsolni. Midőn Isten sz. segedelmével további jó akaratú működésemről biztosítom az urakat: bátor vagyok kérni szíves támogatásukat, és egyetértő működésüket, mert: „Concordia res parvae crescunt — egyetértéssel a kis dolgok növekednek. Magamat ajánlom továbbra is szeretetükbe s viszont kívánom: az Úr-Isten igen sokáig éltesse!“

II. Pünköszt harmadik napja nemcsak a zágoni rom. kath. hitközség jegyzőkönyvébe, de szíveinkbe is örökre fennmaradó és kitörülhetlen betűkkel iratott be. — Alig szólalt meg az isteni tisztelet előhírnöke, a felszentelt harang: már is a községnek apraja-nagya vallás külömbőség nélkül sietett a kath. templomba, hogy gyermeki hálát regebben a Mindenhatónak jó teteményeiért. Ugyanis ezen a napon kérte új orgonánkra Istennek sz. áldását Főtisztelendő Bálint László, kézdi-orbai kerületi főesperes ur, nt. László József, ker. jegyző, lemhényi plébános és Kovács Lajos Barnabás helybeli lelkész urak segédlete mellett. A megáldás után a „Jöj el Szentlélek“ megható ének zengedezése közben a fenttiszelt főesperes ur szószékre lépett és sz. Dávid 150-ik zsoltárának 4-ik verséből (Laudate (Eum) Dominum in tympano et choro, laudate eum in chordis et organo) kiindulva magasztosan és elragadó ékesszólással fejtegette a zenének a rom. kath. anyaszentegyház általi ápolását és nagyra nevelését. Feltűntette: mennyire meghatja az embert egy öszhangzó zene; innen egy szép hasonlatban áttért az emberi társadalom nagy zenéjére, és az életből, természetből, történetből vett példákkal bizonyította, hogy az emberiség képes a legszebb zenét létesíteni a családban, a polgári társadalomban, az édes hazában a szép egyetértés magasztos zenéje által; mert ez boldogságot, földi jóllétet és lelki nyugalmat biztosít minden egyes ember részére. Feltűntette továbbá a társadalmi rossz zenének (disharmoniának), az öszhangzás nélküli életnek az egyenletlenségnek szomorú következményeit; üdvös tanulságot vont ki nagyszerű beszédéből és kérte az ég és föld Urát, hogy e különböző vallású nagy községben uralkodjék jövőben is mindig az egyetértés, öszhangzás és testvéri szeretet. Végül köszönetet mondott az új orgona létesítéséért a lelkésznek, egyháztanácsnak és a nemeslelkű adakozóknak. — A vérontás nélküli sz. mise áldozat ünnepélyes bemutatása után az egyháztanács és a községi intelligens református atyafiak is örömmel siettek a főesperes ur tiszteletére. Az egyháztanács nevében egy rövid és szívélyes üdvözlést mondott a helybeli lelkész ur. Erre a válasza a hála szavain kívül tette és további munkára serkentés vala; mert úgy mond ő (Tompával) „Munkásság az élet sója, a romlástól mely megóvjá, csak az a ki nem hevert, várhat áldást és sikert.“ A tisztelgők sokasága a főesperes ur éltetése közben távozott a társas-ebédre, a melyen urak, közemberek és ifjak (P. Vitus szerint czin-fa- és kis sipok) szép számmal (35-ön) jelentek meg.

Ösi szokás szerint a diszlakomán az izletes ételek mellett a lelkes felköszöntők sem hiányoztak.

Első poharat emelte a főesperes ur Nagyméltóságú Lönhart Ferencz, Erdély püspökének, a mi kegyelmes urunk és legkegyesebb atyáknak drága egészségéért, ki hiveinek a szó legszentebb értelmében valódi atyja, ki orgonánk létesítéséhez fejedelmi (500 frt) ajándékkal járulni kegyeskedett. Ezen szelleműs köszöntőt fennállva hallgatta végig a diszes asztal társaság, egy szívvel és lélekkel kívánván ő Nagyméltóságának hosszú és boldog életet. A Méltóságos br. Szentkereszty főúri család derek tagjaira a zágoni lelkész ur mondott egy átérzett köszöntőt; a legmélyebb hálával etelve említette föl a család minden egyes tagjának kis hitközségünk érdekében tanúsított nemes áldozatkészségét. Különösen feltüntette Méltóságos Br. Szentkereszty Stephanie urhölgy ő Nagyságának, a páratlan buzgósa és határtalan áldozatkészségéről országszerte ismert honleány ak magas érdemeit, kit az Ur Is'en igaz hitének terjesztésére hívott meg, mint egy sz. Erzsébetet, egy sz. Margitot, mit bizonyítanak az általa alapított O tár-egylet, Arva ház, Agg-ház, Kórház, Kisdud-óvoda stb. ugy szintén feltüntette Méltóságos Br. Szentkereszty Zsigmond, zágoni főgondnok, kir. táblai ítélő bíró urnak azon fáradságtalan, buzgó ténykedéseit, melyeket egyházi zavaros ügyeink rendezése és tisztába hozatalánál kitejteni kegyeskedett. — Tiszteletes Bodor János zágoni ref. lelkész ur a főesperes urra mondott szívélyes felköszöntőt, hangsúlyozván az egyetértést. — A főesperes ur éltette a lemhényi plébános, kerületi jegyző nt. László József urat, mint hivatali ügybuzgó segédjét. — A lemhényi plébános ur a zágoni lelkész urért ürité poharát, mint olyanért, ki az új orgona létesítésénél kiváló vezérszerepet vitt. — A zágoni lelkész ur ismét poharat emelt a főesperes urra. s érdeaineik feltüntetése után, megköszönte szívélyes fáradságát és kis egyházközségünköt jövőre is kegyébe ajánlván, éljenzések között zárta be beszédét. — A főesperes ur a zágoni egyetértést üritet poharat: A lemhényi plébános ur tiszteletes Bodor János urat lelkesült és magasztos pohár köszöntőjében éltette, mint hitközségének buzgó és derek lelkészét. — A zágoni rom. kath. és év. ref. kántortanító, illetőleg énekvezér urakért László József lemhényi plébános ur emelt poharat. — Lelkészsünk az összes vendégeket üdvözölte, megköszönvén orgonánkra tett kegyes adományait és a felszentelési ünnepélyen való részvételüket.

Begidsán Emmánuel s. k.
egyháztanácsi jegyző.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

Püspök urunk ő nagyméltósága f. hó 16-án déli vonattal maroskerületi bérmautájából székelyhelyre szerencsésen visszaérkezett. Fogadására az indóháznál Dr. Mohay Sándor orsz. képviselő és Novák Ferencz polgármester is megjelentek. Másnap pedig a ft. káptalan, keblő papság, tanári és tanítói kar testületileg üdvözölte a szeretve tisztelt főpásztort.

— **Meghívó.** Az erd. rom. kath. irod. társulat választmánya f. évi június 30-án délután 4 órakor a társ. könyvtárhelyiségben gyűlést tart, melyre a tagok tisztelettel meghívottak. Tárty: a folyóúgyeken kívül a közgyűlés előkészítése. — Az elnökség.

— **Az érettségi vizsgálatok** a kfehérvári püsp. Lyceumban f. hó 14 16 napjain tartattak

meg. Vizsgát állott 28 ifju; ezek közül 2 jeles 9 jó és 10 egyszerű eredménnyel érettnak nyilvánított; 7 rövidebb-hosszabb időtartalommal vizsgaiméltésre utasítottat.

— **Csödvizsgálat.** Az erd. püsp. papnevelde: fölvétetni óhajtó ifjak vizsgálatára napjaul f. évi július 5-ike tüzetett k. Pályázhatnak VI. VII. és VIII. gymn. osztályt végzett ifjak.

— **Vizsgarend.** A brassói rom. kath. főelemi tanodában az 1886—87-ik tanévet bezáró közzvizsgálatok következte ő rendben tartatnak meg: Junius 23-án d. e. 8—12-ig a IV. fiu-osztály. Jun. 23-án d. u. 3—6-ig a III. flu-oszt. Jun. 24-én d. e. 8—12-ig a II. fiu-osztály. Jun. 24. d. u. 3—6-ig az I. fiu-oszt. Jun. 25-én d. e. 8—12-ig az V—VI. leány osztály. Jun. 25. d. u. 3—6-ig a III—IV. leány-oszt. Jun. 27-én d. e. 8—12-ig az I—II. leány-osztály. Jun. 27. d. u. 3—6-ig a bolgár-szegi iskola. Jun. hó 29-én d. e. 1/2 8 órakor ünnepélyes „TEDEUM“, mire a rajzteremben az érdemsorozatok nyilvánosan felolvasatnak s a jutalmak kiosztatnak. A leány-növendékek kézi munkái, valamint az összes írásbeli dolgozatok, próbairatok és rajzolatok a vizsgák folyama alatt a III. fiu-osztály helyiségében lesznek kiállítva. A t. szülők és tanügy-barátok mind a vizsgálatokra mind a záró-ünnepélyre tisztelettel meghívottak. A jövő tanév 1887. szeptember hó 1-én veszi kezdetét. Brassó, 1887. jun. 12. A vezető ség.

— **Gyászhir.** Résztvétl vettük a következő gyászjelentést: Özvegy Temesvári Gergelyné szül. Zérich Maria, a magam s összes rokonaim nevében is fájdalmas szívvel tudatom, hogy feledhetlen jó tesvérbátyám Fő-tisztelendő **Zérich Tivadar** erdélyegyházmegyei áldozópap, hittudor, a budapesti m. kir. tudomány-egyetemen a lelkipásztorkodás-tan egykori nv. r. tanára s ugyan-ezen egyetem hittani karánál bekebelezett hittudor, életének 72-ik, papságának 47-ik évében, Uzonban, f. hó 11-én délután 7 órakor, a haldoklók szentségeinek felvétele után végegyengülés következtében az Urban elhunyt csendesen. — Az elhunytban egy kiváló tehetségekkel megáldott, de szeretlen ambitio által félrevezetett szellem végezte be jobb sorsra méltó földi pályáját. R. i. p.!

— **Pályázat.** A deményházi rom. kath. kántortanítói állomásra üresedés folytán pályázat hirdetteik. — Javaldalma: gazdasági épülethez elállott rendes lakás használatán kívül 60—65 kalangya buza, 60—65 kalangya zab kepe; 3 1/2 hold szánó, 1 1/2 hold kaszáló; 5 □ öl tűzifa; 8—9 frt oszpora; 12 frt évi segély; 3 frt 20 kr. szentmise-alapítványi, — 5—6 frt stóla illeték és a filából 18 véka szemes török buza.

Azok, kik nevezett állomást elnyerni akarják, kántortanítói oklevéllel, eddigi működéseikről szóló bizonyítványokkal stb. kelően felszerelt folyamodványaikat az iskolaszéknek folyó évi július 10-ig személyesen adják be. Deményháza, 1887, június 12. Pap Gyula s. k. isk. széki elnök.

Előnyös mellékereset!

100 egész 300 forintot kereshet havonta nálunk **mindenki**, a törvény által megengedett sorsjegyek részletfizetés mellett eladásával tőke és kockázattal (risico) nélkül

Ajánlatok intézendők a főv. váltóüzlet társ. Adler és társához
BUDAPESTEN
1-6

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, Dr. SZUCHY BÉLA, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorsajtaján Gyulafehérvárrt.

H U Z Á S

már P É N T E K E N ! !

Kincsem á **1** frt **11** sorsjegy **10** frt
 Sorsjegyek **6** sorsjegy **5** frt **50** kr

Főnyeremény készpénzben

50.000 frt

Továbbá

10.000 frt **5000** frt 20% levon. | **4875** Pénznyeremény

Kincsem Sorsjegyek kaphatók

a magyar lovaregylet sorsjegy-irodájában

Budapest, Váci-utca 6 sz.